

**KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI BANDLIKNI
VA AHOLI DAROMADLARINI OSHIRISHDGI O'RNI**

Adaxamov Xusniddin Akmaljon o'g'li

Namangan muhandislik-texnologiya instituti

“Iqtisodiyot” yo'nalishi 1-kurs magistranti

Email: x6872430@gmail.com

Jonibekov Zohirjon Davronbek o'g'li

Namangan muhandislik-texnologiya instituti “Iqtisodiyot” fakulteti

Menejment yo'nalishi 2-kurs talabasi assistenti

Email: zohirjonjonibekov@gmail.com

Hamidullayev Doniyor Dilshodbek o'g'li

Namangan muhandislik-texnologiya instituti “Iqtisodiyot” fakulteti

Turizm yo'nalishi 1-kurs talabasi

Email: hamidullayevdoniyor593@gmail.com

Mustaqilik yillarida O'zbekistonda bozor iqtisodiyotining asosi bo'lgan xususiy mulk ustuvorligini mustahkamlaydigan barqaror qonunchilik bazasi yaratilganini qayd etish zarur. O'rta mulkdorlar sinfini shakllantirish, mamlakat iqtisodiyotini barqaror yuksaltirish, yangi ish o'rinlari yaratish va aholi darajasini oshirishning muhim omili bo'lgan kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni jadal rivojlantirish bo'yicha qulay ishbiarmonlik muhiti hamda ishonchli huquqiy kafolatlar yaratildi. Modernizasiyalashtirish jarayonini ishlab chiqarishga joriy qilish natijasida ishchi xodimlarning ilmiy va kasbiy tayyorgarligi, ularning mehnat va ijtimoiy faolligiga bo'lgan talablar keskin ortadi.

Bozor iqtisodiyoti sharoitda turli ukladligi korxonalarining raqobatga dosh berishi, korxonalarda personal mehnatni tashkil etish va haq to'lash tizimini takomillashtirish, mehnatni ilmiy asosda tashkil etishning muhim yo'nalishi sifatida mehnat unumdorligi va samaradorligini oshirishning asosiy omillaridan biri hisoblanadi. Ushbu maqsadlarni kichik va xususiy korxonalarda personallar mehnatini tashkil etish, uning samaradorligini oshirish kompleks tadqiq qilishning alohida dolzarbligini ifodalaydi.

Aholini tadbirkorlikka jalb qilish tizimini takomillashtirish va tadbirkorlikni rivojlantirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Qaroriga binoan:

So'nggi yillarda aholining keng qatlamini tadbirkorlikka jalb qilish va ularning daromad manbalarini kengaytirishga qaratilgan “Har bir oila — tadbirkor”, “Yoshlar kelajagimiz” va boshqa ijtimoiy dasturlar doirasida jami 13 trln so'mdan ziyod imtiyozli kreditlar ajratilib, 600 mingdan ziyod oilalarni qamrab olishga erishildi.

Aholini, ayniqsa yoshlar va xotin-qizlarni tadbirkorlikka keng jalb qilish,

mikromoliyalash tizimini takomillashtirish hamda tadbirkorlikni davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlashning quyidagi asosiy yo‘nalishlari amaliyotga joriy etilsin:

aholining tadbirkorlik bilan shug‘ullanishga qiziqishi va manfaatdorligini oshirish;

aholida tadbirkorlik sohasida zaruriy ko‘nikmalarni shakllantirishga qaratilgan o‘qitish tizimini joriy etish, mazkur jarayonga xalqaro tashkilotlar, nodavlat notijorat tashkilotlari va nodavlat ta‘lim tashkilotlarini keng jalb qilish;

tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlashga qaratilgan mikroreditlash tizimini institutsional jihatdan takomillashtirish va rivojlantirish;

aholi tadbirkorligini qo‘llab-quvvatlashga oid ijtimoiy dasturlarni iqtisodiyotda amalga oshirilayotgan islohotlar bilan uyg‘un va muvofiqlashtirilgan holda ishlab chiqish;

tadbirkorlik ko‘nikmasi va tajribasiga ega bo‘lgan aholini va boshqa kichik biznes vakillari salohiyatini ro‘yobga chiqarish orqali ular faoliyatini kengaytirish va rivojlantirishga qaratilgan to‘laqonli tizimni yaratish;

tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash bo‘yicha yaxlit tizimni tashkil etish va yagona davlat tashkiloti tomonidan amalga oshirilishini va muvofiqlashtirib borilishini yo‘lga qo‘yish;

kichik tadbirkorlik subyektlariga uchinchi shaxs kafilligi, sug‘urta polislari, kredit hisobiga sotib olinayotgan mol-mulklar garovi, Tadbirkorlik faoliyatini qo‘llab-quvvatlash davlat jamg‘armasining kafilligi va qonun hujjatlarida nazarda tutilgan boshqa ta‘minot turlari asosida 225 million so‘mgacha miqdorda mikroreditlar ajratiladi.

Bunda, mikroreditlar 6 oygacha imtiyozli davr bilan 3 yilgacha muddatga hokim yordamchisining o‘ziga biriktirilgan mahallada istiqomat qilayotgan (joylashgan) qarz oluvchiga beradigan tavsiyasi asosida, bog‘dorchilik, uzumchilik va limonchilikni tashkil etish uchun 3 yilgacha imtiyozli davr bilan 7 yilgacha muddatga, chorvachilik (qoramol, qo‘y, echki) uchun 1 yilgacha imtiyozli davr bilan 3 yilgacha muddatga har bir mahallaga biriktirilgan hokim yordamchisining tavsiyalariga muvofiq tuman (shahar) Oilaviy tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash markazining asoslantirilgan va natijadorligi aniq hisob-kitob qilingan holdagi qarori asosida yillik 14 foiz stavkada ajratiladi.¹

Ma‘lumki, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirish – mamlakatimizda iqtisodiy o‘rinishni ta‘minlash, yangi ish o‘rinlarini tashkil qilish, bandlik muammosini hal etish, aholining daromadlari va farovonligini oshirishda muhim omil sifatida qaralmoqda. Chunki, bozor iqtisodiyoti sharoitida tadbirkorlik quyidagi vazifalarni amalga oshira olishi bilan ahamiyatlidir:

¹ <https://lex.uz/uz/docs/-5045889?ONDATE=27.03.2021%2000>

- bozor iqtisodiyotiga kerakli bo'lgan moyillikni beradi;
- aholining moliyaviy va ishlab chiqarish resurslarini yo'naltiradi (mehnat va xom-ashyo resurslari);
- raqobat muhitini yaratishda hissa qo'shadi;
- ilmiy-texnik taraqqiyotning eng zarur yo'nalishlari bo'yicha taraqqiyotni amalga oshiradi;
- bandlik muammosini hal qiladi;
- ijtimoiy zo'riqishni yumshatadi va bozor munosabatlarini demokratlashtiradi;
- ko'pgina insonlarda o'z ijodiy imkoniyatlarini ochishda rag'bat yaratadi;
- aholining ijtimoiy himoyalangan guruhlarini mehnatidan foydalaniladi;
- yosh kadrlarni malakasini oshiradi va ishlab chiqarishdagi tajribasini ortiradi.

Shundan kelib chiqib, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish respublikamizda keng ko'lamli islohotlar va modernizatsiya yo'lini izchil davom ettirishda asosiy yo'nalishlaridan biri bo'lib qolmoqda. Bunda, ayniqsa qishloq xo'jaligiga berilayotgan e'tiborni misol keltirishimiz mumkin. Prezidentimiz Islom Karimovning 2019 yilda mamlakatimizni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish yakunlari hamda 2020 yilga mo'ljallangan iqtisodiy dasturning eng muhim ustuvor yo'nalishlariga bag'ishlangan Vazirlar Mahkamasining majlisidagi ma'ruzasida "2014 yilda mamlakatimizda kompleks chora-tadbirlar dasturini amalga oshirish hisobidan 1 millionga yaqin yangi ish o'rinlari tashkil etilgan bo'lsa, shundan 60 foizga yaqini qishloq joylariga to'g'ri kelganligini qayd etib o'tdi". Tadbirkorlarning muayyan mahsulotlarni ishlab chiqarish, ish bajarish xizmat ko'rsatish bo'yicha faoliyati tadbirkorlik faoliyatini tashkil etadi. O'zbekiston Respublikasining "Tadbirkorlik va tadbirkorlar faoliyatining kafolatlari to'g'risida"gi qonunida ta'riflanishicha "Tadbirkorlik faoliyati (tadbirkorlik) – tadbirkorlik faoliyati subyektlari tomonidan qonun hujjatlariga muvofiq amalga oshiriladigan, tavakkal qilib va o'z mulkiy javobgarligi ostida daromad (foyda) olishga qaratilgan tashabbuskor faoliyat". Tadbirkorlik faoliyati asosida bir qator shart va talablar mavjud bo'ladi.

Birinchidan, tadbirkor Tovar va xizmatlar ishlab chiqarish jarayonida ishlab chiqarish omillarini birlashtiradi va "kotalizator" vazifasini bajaradi.

Ikkinchidan, biznesni yuritish jarayonida u mustaqil qarorlar qabul qilishdek qiyin bir vazifani zimmasiga oladi.

Uchinchidan tadbirkor – tashkilotchi shaxs bo'lib yangi ishlab chiqarish texnologiyalarini joriy qilib, yangi mahsulotlar ishlab chiqarishga intiladi. To'rtinchidan, tadbirkor – tavakkal qilishdan qo'rqmaydigan insondir.

U nafaqat o'z mol – mulkini, vaqti, mehnati bilan, Balki o'z sheriklari, hisadorlari qo'shgan mablag'lar bilan ham tavakkal qilishga boradi. Tadbirkorlik faoliyati to'g'risida yuqorida keltirilgan turli xil fikr va yondoshuvlarni umumlashtirgan holda, qisqa qilib quyidagicha ta'rif berish mumkin:

tadbirkorlik faoliyati – shakli va sohasidan qat'iy nazar, foyda olish va undan

samarali foydalanish maqsadiga qaratilgan iqtisodiy faoliyatdir. Tadbirkorlik faoliyatining amalga oshirilishida quyidagi bir qator qoidalarga rioya etishni talab qilinadi:

- Tadbirkorning xo'jalik yuritish bo'yicha huquq va erkinliklariga ega bo'lishi;
- Tadbirkorlik faoliyati mulkdorning o'zi tomonidan ham, uning mol mulki asosida ish yurutuvchi subyekt tomonidan ham amalga oshirishi mumkinligi;
- Xo'jalik yuritish erkinligini ta'minlovchi qulay iqtisodiy muhit va ijtimoiy – siyosiy sharoitning mavjud bo'lishi;
- Mukchilik va o'zlashtirishning turli – tuman shakllari va turlarining mavjudligi;
- Tadbirkorning maxsus bilimga, ma'lumot va malakaviy tayyorgarlikga ega bo'lishi.

Tadbirkorlik faoliyatining turli shakllari xilma-xil bo'lib, ular orasida o'zining xo'jalik yuritish ko'lamini cheklangani bilan ajratib turuvchi kichik biznes va xususiy tadbirkorlik muhim o'rin tutadi. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning mamlakat ijtimoiy – iqtisodiy rivojlanishidagi o'rni va amaliyoti bu soha tomonidan amalga oshiriluvchi vazifalar orqali namoyon bo'ladi. Bunday vazifalarning turli – tumanligi esa kichik biznes va xususiy tadbirkorlik sohasining jahondagi barcha mamlakatlar uchun ham, o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lgan alohida bir mamlakat uchun ham qandaydir darajada ahamiyat kasb etishidan darak beradi.

Mazkur sohada YaIMning salmoqli qismi tobora ko'proq ishlab chiqarilmoqda, ishchi kuchi aksariyat qismining ish bilan bandligi ta'minlanmoqda, barcha innovasiyalarning yarmidan ko'proq qismi yaratilmoqda. Jaxon tajribasining tahlili shuni ko'rsatadiki, kichik biznesni rivojlantirishdan qator mamlakatlarda iqtisodiy siyosatning o'ziga xos dastagi sifatida foydalanib kelinmoqda. Jumladan:

1. ishchi kuchi bandligini ta'minlashning asosiy sohasi;
2. iqtisodiyot innovasiya salohiyatini rivojlantirish manbai;
3. ishlab chiqarish faoliyati yangi shakllarini izlash va joriy etish manbai;
4. davlat byudjetni soliq bilan to'ldirish (masalan, Germaniyada soliqlarning deyarli yarmini kichik biznes ta'minlaydi);
5. ishlab chiqarish pasayishining oldini olish (Vengriya, Chexiya, Polsha); yirik biznes bilan uzviy bog'lik holda, mamlakat barqaror rivojlanishi hamda uning iqtisodiyoti raqobatdoshligini oshirishning asosi.

Mintaqada xususiy tadbirkorlikni samarali rivojlantirish siyosati undagi bandlik holatidan kelib chiqib, quyidagi asosiy yo'nalishlar doirasida amalga oshirilishi mumkin:

- mintaq shart-sharoitlaridan kelib chiqib, xususiy tadbirkorlik sohasida yangi ish o'rinlarini yaratishga keng e'tibor qaratilish
- xususiy tadbirkorlik sohasida o'qitish va qayta tayyorlashni keng yo'lga

qo'yish; • axborot-maslahat xizmati ko'rsatish;

• aholini tadbirkorlikda band qilishga oid mahalliy tashabbuslarni qo'llabquvvatlash;

• aholining harakatchanligining, shu jumladan, tarmoq va tarmoqlararo harakatni jonlashtirish;

• vaqtinchalik ishlar tizimini tashkil etish;

• tashqi migrasiyani rag'batlantirish va boshqalar.

Bu esa yaqin kelajakda mintaqada kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni qo'llabquvvatlash va rivojlantirish asosida aholi bandligini oshirishga hamda ijtimoiy qo'llabquvvatlash borasida aniq yo'naltirilgan samarali chora-tadbirlarni amalga oshirish bo'yicha maqsadli mintaqaviy dasturlarni hayotga tadbiq etishga katta e'tibor qaratilishi mintaqa iqtisodiy taraqqiyotining negiziga aylanishini bildiradi.

Ish bilan bandlik siyosati mamlakat rivojlanishi ijtimoiy-iqtisodiy siyosatining tarkibiy qismi sifatida mehnat potensialidan samarali foydalanish va uning rivojlanishi bo'yicha ish bilan bandlik muammolarini echishga yo'naltirilgan iqtisodiyotning o'tish davriga muvofiq, ish bilan bandlik siyosati ish kuchini tarmoqlar va ish bilan bandlik ko'rinishi bo'yicha qayta taqsimlashda ijtimoiy jihatdan muvofiq ish bilan bandlik darajasini ta'minlashga yo'naltirilishi zarur. Bizga ma'lumki, mehnat bozorini tartibga solish siyosati quyidagi maqsadlarga erishishni nazarda tutadi: – ishchi kuchiga talab va taklif o'rtasida muvozanatga erishish; – ishsizlarni mehnatga yo'naltirishni rag'batlantirish; – ish bilan band bo'lmagan fuqarolarning ish izlashda kasbiy harakatchanligini oshirish; ish izlayotgan har bir kishini ish bilan ta'minlamoq.

Mamlakat miqyosida ish bilan bandlik siyosati doirasida ish bilan bandlikka ko'maklashish ikki yo'nalishda, ya'ni passiv va faol ish bilan bandlik siyosati ko'rinishlarida amalga oshiriladi. Ish bilan bandlikning passiv siyosati davlat ish bilan bandlik xizmati orqali ishsizlarga nafaqalar to'lash, ishsizlarni kasblarga qayta o'qitish va jamoat ishlarini tashkil etish kabi faoliyatlarni o'z ichiga oladi. Ish bilan bandlik siyosatining bu varianti davlatning amalga oshiradigan joriy xarajatlari nuqtai-nazaridan bir muncha tejamlidir. Biroq, ish bilan bandlikning passiv siyosati iqtisodiyotning yuksalishi davrida mehnat bozorining yuqori egiluvchanligi va ishchi kuchining kasbiy harakatchanligi, iqtisodiyotning istiqbolli mustaqil ish izlash uchun bir muncha keng shart-sharoitlari mavjud bo'lgandagina o'zini oqlashi mumkin. Qolgan holatlarda passiv siyosat ishsizlik uzoq muddat davom etishini qisqartirish, ish bilan band bo'lmagan aholini ish bilan bandligini rag'batlantirishni kuchaytirish omili bo'lib hisoblanadi. Ishsizlik bo'yicha nafaqalarning miqdorini va ularni to'lash shartlarini belgilashda bozor iqtisodiyotining rivojlangan mamlakatlarida ikki xil yondashish vujudga kelgan.

Birinchisi, o'zining ixtiyorisiz ishdan bo'shatilgan xodimning turmush darajasini keskin tushib ketishiga yo'l qo'ymaslikdan iborat. Bu holda ishsizlik bo'yicha

nafaqalar oldingi ish haqlarini hisobga olish bilan hisoblab chiqiladi.

Ikkinchi yondashish, har xil sabablar bilan umuman ishlamayotganlar yoki ishga yollanishda jiddiy qiyinchiliklarni boshidan kechirayotganlarda yashash uchun boshqa vositalar mavjudligini tekshirish bilan yoki tekshirmasdan yashash minimumini ta'minlashdan iboratdir. Ishsizlik bo'yicha ishsizlarga moddiy yordam ko'rsatishda sug'urtalash tizimlari asosiy tizimlardan biri hisoblanadi. Ular bozor iqtisodiyotiga ega mamlakatlarning mutloq ko'pchiligida mavjud. O'zbekiston Respublikasining "Aholi ish bilan ta'minlash to'g'risidagi" Qonun bilan ish haqining eng kam miqdori darajasidagi yoki ishlashning keyingi yillarida olingan o'rtacha ish haqiga foizli nisbatda nafaqa to'lash ko'zda tutilgan. Ishsizlik bo'yicha nafaqalarni to'lash, moddiy yoki boshqa yordamni ko'rsatish uchun ko'pgina rivojlangan mamlakatlarda sug'urta fondlari tashkil qilinadi.

O'zbekistonda bu – respublika aholini ish bilan ta'minlash Davlat jamg'armasidir. Bu jamg'arma asosan korxonalar va xodimlarning o'zlari hamda yuridik shaxslarni tashkil qilmagan tadbirkorlarning badallari hisobiga shakllantiriladi. Ishsizlik bo'yicha nafaqaning miqdori yo ish haqiga nisbatan foizlarda yoki qat'iy miqdorlarda belgilanadi. O'rtacha nafaqa o'rtacha ish haqining 50–60 %ini tashkil qiladi. Nafaqaning miqdori ish qidirishda muhim undovchi rolni yoki buzg'unchi rolni o'ynash mumkin. Amaliyot shuni ko'rsatadiki, agar xodim ishsiz bo'lib qolganda o'z daromadining faqat kichik qismini yo'qotsa, u nafaqalar to'lash muddatini tugashini kutgan holda, ish qidirishni cho'zib yuborishi mumkin. Davlat ish bilan bandlik siyosatini ancha samarali va maqbul yo'nalishi – faol ish bilan bandlik siyosati bo'lib, ishchi kuchiga talabni oshirish maqsadida davlat ish bilan bandlik jamg'armasi mablag'lari hisobiga ish joylarini yaratish, korxonalar qo'shimcha ish joylarini yaratish maqsadida kreditlar berish yo'li bilan iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashdan iborat.

O'zbekistonda kichik korxonalar tizimini vujudga keltirish quyidagi imkoniyatlarni yaratadi:

- erkin mehnat resurslari, yangi xo'jalik munosabatlarining joriy etilishi, yangi mulkchilik shakllarining paydo bo'lishi natijasida ishlab chiqarishda bo'shatiladigan shaxslarning ijtimoiy ishlab chiqarishga ko'proq jalb etish, mulkchilikning yangi shakllari paydo bo'lishi;

- aholining, birinchi navbatda, yoshlarning moddiy, ma'naviy va kasb darajasini ko'tarish;

- milliy va badiiy hunarmandchilikni tiklash, shuningdek kichik va o'rta korxonalar, qishloq aholi punktlarini rivojlantirishga yordam ko'rsatish, umuman, har bir mintaqa uchun g'oyat muhim iqtisodiyot samaradorligini oshirish. Iqtisodiyotni rivojlantirishda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni ijobiy ahamiyatini e'tirof etgan holda, uning ahamiyatini ortiqcha baholab yuborish ham to'g'ri emas.

Ma'lumki, respublikada mehnatga layoqatli aholining 65,3 foizi qishloqlarda yashaydi. Bu qishloq joylarda tadbirkorlikning rivoji uchun juda katta imkoniyatlar mavjudligini ko'rsatadi. Shu bilan bir qatorda, qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishida band bo'lgan vaqtincha ishchi kuchlarni xizmat ko'rsatish, qayta ishlash va shu kabi yo'nalishlarga qayta taqsimlash kerak. Qishloqda tadbirkorlik, uning kichik biznes shakllarini rivojlantirish bilan bog'liq turli boshqaruv pog'onalarida tashkiliy, iqtisodiy masalalarni hal etish ustuvor masalalar qatoriga kiradi.

Bu masalalarni amalga oshirish uchun mamlakatimiz miqyosida quyidagi masalalarni hal etish lozim:

- bozor iqtisodiyoti sharoitida ishlash uchun raqobatbardosh kadrlar tayyorlash va ularning malakasini oshirish;
- hududlarda haqiqiy tadbirkorlik muhitini yaratish;
- kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini moliyaviy qo'llabquvvatlash;
- kichik biznes va tadbirkorlik faoliyatini huquqiy bazasini mustahkamlash;
- kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini texnologik jihozlash bilan ta'minlashni qo'llab-quvvatlash;
- islohotlar natijalarini reklama va axborot xizmati vositalari orqali keng ommaga yetkazish. Bugungi kunda ko'plab rivojlangan va jahon iqtisodiyotida yetakchi o'rin tutadigan mamlakatlar tajribasi shuni so'zsiz isbotlab bermoqdaki, raqobatdoshlikka erishish va dunyo bozorlariga chiqish birinchi navbatda, iqtisodiyotni izchil isloh etish, tarkibiy jihatdan o'zgartirish va diversifikasiya qilishni chuqurlashtirish, yuqori texnologiyalarga asoslangan yangi korxonalar va ishlab chiqarish tarmoqlarining jadal rivojlanishini ta'minlash, faoliyat ko'rsatayotgan quvvatlarini modernizatsiya qilish va texnik yangi jarayonlarini tezlashtirish, ya'ni mamlakatimizda diversifikasiya va modernizatsiya qilish strategiyalari hisobidan amalga oshirilishi mumkin.

XULOSA

Bizningcha, tadbirkorlik faoliyati sohasida mehnatni tashkil etishda vaqt birligi ichida sarflangan mehnat harajatlari bilan birga uning tuzilishini ham hisobga olish zarur. Tadbirkorlikni har tomonlama yuritish uchun to'sqinlik qilayotgan omillardan eng asosiysi moliyaviy omildir. So'ralgan tadbirkorlarning ko'pchiligi buning uchun yetarli moliyaviy manbaga ega emasligini qayd etishdi. O'z biznesini boshlamoqchi bo'lgan tadbirkor uchun ma'lum miqdorida mablag' kerak bo'ladi. Demak, tadbirkorlikni rivojlantirishda mikromoliyaviy institutlarning rolini oshirish talab etiladi.

Hozirgi paytda mavjud ish bilan bandlikning tarmoq tuzilishi sohada mehnat salohiyatidan foydalanish samaradorligining darajasi pastligini aks ettiradi va u tubdan o'zgartirishga muhtojdir. Shuning uchun bandlikka ko'maklashish markazlari hokimiyat organlari bilan birgalikda oilaviy biznes sohasida yangi ish o'rinlarini yaratish va ish bilan bandlikni ta'minlash maqsadida faol dasturlarni ishlab chiqarish

va amalga oshirishlari zarur. Aholi ish bilan bandligini ta'minlash maqsadida tadbirkorlikni barcha sohalarini rivojlantirish, asosiy e'tiborni kichik biznes va xususiy korxonalarni rivojlantirish orqali ishsizlik darajasini kamaytirish imkoniyatlari yaratiladi.

Ishchilar mehnatining murakkabligini tahlil qilish: kasb-malaka darajasiga qo'yiladigan talablar va uning ishlab chiqarish talablariga muvofiq kelishi:

xodim kasb ixtisosini kengligi hamda kasblarni vaqtincha bajarib turish va mehnat faoliyatini o'zgartirish imkoniyatlaridir.

Bozor iqtisodiyoti davrida raqobatga yengib chiqishning asosiy omillaridan biri makroiqtisodiyotga taaluqli, ijtimoiy va shaxsiy sektorlardagi korxonalarda ishlab chiqarish samaradorligini oshirishga erishishdir. Bu asosan mavjud ishchi kuchidan oqilona foydalanish evaziga erishiladi. O'z navbatida ishchi kuchidan samarali foydalanish ko'pincha har xil bajarilishi zarur bo'lgan ishlarning ayrim ijrochilar o'rtasida to'g'ri taqsimlanishga, ya'ni ularning malakasiga, tajribasiga va zukkoligiga yarasha ish bilan bad-barobar ta'min etilishiga bog'liqdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Botirjon o'g'li, M. B., & Hasanboy o'g'li, S. D. (2022). ORGANIZATION AND INCREASE OF ACTIVITY OF SMALL INDUSTRIAL ZONES.
2. Abdullajanovich, U. T. (2022, March). THE ROLE OF INDUSTRIAL ENTERPRISES IN THE DEVELOPMENT OF THE NATIONAL ECONOMY. In Conference Zone (pp. 271-276).
3. Zayliyev, A. A., Jurayev, E. S., & Muxammadjonov, B. B. (2018). DISCLOSURE LINES OF CREATIVE FINANCIAL REPORTING OF TRADE BANKS. *Teoriya i praktika sovremennoy nauki*, (3), 120-122.
4. O'G'LI, M. B. B. (2021). ESTABLISHMENT AND ACTIVITY OF SMALL FREE ECONOMIC ZONES IN THE TERRITORY OF UZBEKISTAN. *International Journal of Philosophical Studies and Social Sciences*, 1(2), 156-159.
5. Tursunpulatovna, N. N. (2022). THEORETICAL ANALYSIS OF THE CONTENT AND CHARACTERISTICS OF MARKET COMPETITION. *INTERNATIONAL JOURNAL OF RESEARCH IN COMMERCE, IT, ENGINEERING AND SOCIAL SCIENCES* ISSN: 2349-7793 Impact Factor: 6.876, 16(4), 79-85.
6. Yakubovich, Y. A. Sobirjon o'g'li, JE (2021, December). TAX POLICY AND WAYS TO IMPROVE IT. In Conference Zone (pp. 167-170).
7. Botirjon o'g'li, M. B., & Hasanboy o'g'li, S. D. (2022). ORGANIZATION AND INCREASE OF ACTIVITY OF SMALL INDUSTRIAL ZONES.
8. Adashaliyevich, B. M., & O'g'li, I. M. (2022). Promoting sustainable development of small business. *Asian Journal of Research in Business Economics and Management*, 12(4), 5-9.
9. Muxitdinov, Sh. Z. (2021). TADBIRKORLIK SUB'YEKTLARIDA XATARLARNI BOSHQARISHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI. *Scientific progress*, 1(6), 939-943.
10. Rashidov, R. A., Hasanboeva, N. H., & ogli Otakhonov, S. M. (2021). ISSUES OF USING BANK CREDITS IN DEVELOPMENT OF FAMILY ENTREPRENEURSHIP. *Journal of Central Asian Social Studies*, 2(02), 148-159.